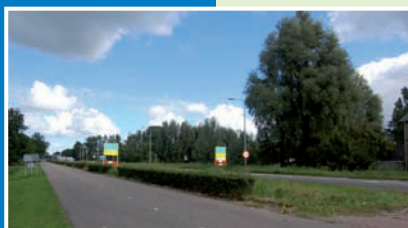

Effecten op beschermde soorten Haarbrug-Zuid, Bunschoten

Oriënterend onderzoek (quick scan) in het kader
van de Flora- en faunawet

I. Hille Ris Lambers
E.J.F. de Boer

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Effecten op beschermde soorten Haarbrug-Zuid, Bunschoten

Oriënterend onderzoek (*quick scan*) in het kader van de
Flora- en faunawet

I. Hille Ris Lambers
E.J.F. de Boer

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

opdrachtgever: Aveco de Bondt

27 maart 2008
rapport nr. 08-001

Status uitgave: eindrapport
Rapport nr.: 08-001
Datum uitgave: 27 maart 2008
Titel: Effecten op beschermde soorten Haarbrug-Zuid, Bunschoten
Subtitel: Oriënterend onderzoek (*quick scan*) in het kader van de Flora- en faunawet
Samenstellers: drs. ing. I. Hille Ris Lambers
ir. E.J. F de Boer
Aantal pagina's inclusief bijlagen: 28
Project nr.: 07-160
Projectleider: ir. E.J.F de Boer
Naam en adres opdrachtgever: Aveco de Bondt bv
Postbus 223
3970 AE Driebergen
Referentie opdrachtgever: Brief met kenmerk B-PDA/152 070549
Akkoord voor uitgave: teamleider
drs. G.F.J. Smit

Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Aveco de Bondt bv

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2001.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

Voorwoord

De gemeente Bunschoten is voornemens om in een gedeelte van polder de Haar aan de zuidzijde van Bunschoten het bestaande industrieterrein uit te breiden. Dit gedeelte van de polder heet Haarbrug-Zuid.

Hierbij zal rekening gehouden moeten worden met het huidige voorkomen van soorten planten en dieren die beschermd zijn krachtens de Flora- en faunawet.

Aveco de Bondt heeft in opdracht van de gemeente Bunschoten Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om een oriënterend onderzoek / quick scan naar beschermde soorten in Haarbrug-Zuid uit te voeren. In dit rapport wordt verslag gedaan van de bevindingen.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

E.J.F. de Boer	projectleiding.
I. Hille Ris Lambers	veldwerk, rapportage, fotografie.

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het Kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem is ISO gecertificeerd.

Vanuit Aveco de Bondt bv is de opdracht begeleid door de heer P. Dassen.

Inhoud

Voorwoord.....	3
1 Inleiding.....	7
1.1 Aanleiding en doel.....	7
1.2 Aanpak natuurtoets.....	7
1.3 Het plangebied	8
1.4 Voorgenomen ingreep en mogelijke effecten	11
1.5 Bronnenonderzoek.....	11
2 Effecten op flora en fauna.....	13
2.1 Flora.....	13
2.2 Vissen	14
2.3 Amfibieën.....	14
2.4 Reptielen	15
2.5 Grondgebonden zoogdieren	15
2.6 Vleermuizen	16
2.7 Vogels.....	17
2.8 Beschermde soorten ongewervelden	18
2.9 Beschermde gebieden	18
3 Conclusies en aanbevelingen.....	21
3.1 Flora- en faunawet: conclusies ten aanzien van ontheffingsaanvraag.....	21
3.2 Natuurbeschermingswet 1998	21
3.3 Aanbevelingen.....	21
4 Literatuur.....	23
Bijlage 1 Wettelijk kader	25
1.1 Inleiding.....	25
1.2 Flora- en faunawet.....	25
1.3 Natuurbeschermingswet 1998	27
1.4 Rode lijsten.....	28
1.5 Ecologische Hoofdstructuur	29

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De gemeente Bunschoten is voornemens om op de locatie Haarbrug-Zuid aan de zuidwestzijde van Bunschoten bedrijventerrein te ontwikkelen.

Bij de ontwikkeling van Haarbrug-Zuid tot bedrijventerrein zal rekening moeten worden gehouden met het huidige voorkomen van krachtens de Flora- en faunawet beschermde soorten planten en dieren. Als de voorgenomen ingreep naar verwachting leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet moet worden verkregen (zie Bijlage 1). Bovendien dient rekening te worden gehouden met eventuele effecten op beschermde natuurgebieden.

De voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van een oriënterend veldonderzoek naar beschermde soorten. Deze rapportage geeft antwoord op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten zijn in het plangebied aanwezig en/of kunnen in het plangebied verwacht worden (Hoofdstuk 2)?
- Welke functie heeft het plangebied voor de aanwezige beschermde natuurwaarden (Hoofdstuk 2)?
- Welke effecten op beschermde natuurwaarden heeft de ingreep (Hoofdstuk 2)?
- Worden verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden? Zo ja, welke (Hoofdstuk 2)?
- Moet hiervoor ontheffing worden aangevraagd (Hoofdstuk 3)?
- Is nader onderzoek nodig (Hoofdstuk 3)?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie (vermindering) en compensatie van schade aan beschermde natuurwaarden (Hoofdstuk 3)?

Deze rapportage kan dienst doen bij de onderbouwing van de ontheffingsaanvraag ex artikel 75 in het kader van de Flora- en faunawet. Tevens wordt in onderhavige rapportage nagegaan of er in verband met de ontwikkeling Haarbrug-Zuid nader onderzoek nodig is naar effecten op beschermde natuurwaarden van Natura 200-gebied en EHS.

1.2 Aanpak natuurtoets

Quick scan

De *quick scan* betreft een beoordeling van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de te verwachten effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten en gebieden.

De *quick scan* vindt plaats op grond van:

- Bronnenonderzoek
- Oriënterend terreinbezoek
- Expert judgement.

Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen, is het Natuurloket op internet (www.natuurloket.nl) bezocht en zijn diverse verspreidingsatlassen van relevante soortgroepen en (jaar)verslagen van Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's) geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Oriënterend terreinbezoek

Het plangebied Haarbrug-Zuid is op 3 september 2007 bezocht. Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

Expert judgement

De *quick scan* is een momentopname en kan slechts in beperkte mate uitsluitel geven over de afwezigheid van soorten. De *quick scan* betreft geen veldinventarisatie. Een veldinventarisatie omvat verscheidene opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd. Daarom is expert judgement nodig om de geschiktheid van het plangebied voor mogelijk voorkomende soorten te beoordelen. Als de beschikbare gegevens onvoldoende houvast bieden om tot een goede beoordeling te komen, zal dit expliciet worden aangegeven.

1.3 Het plangebied

Het plangebied ligt aan de zuidzijde van de bebouwde kom van Bunschoten en wordt doorsneden door de Amersfoortseweg en een parallelweg. De oppervlakte van het plangebied is circa 20 ha.

Het gebied bestaat voornamelijk uit open weidegebied met sloten, aangevuld met enkele boerderijen en woonhuizen met tuinen en enige ruigte, struweel en bosschages. Langs de Amersfoortseweg staan op diverse plaatsen bomen (onder andere essen met een leeftijd van circa 25-35 jaar). Het betreft echter geen doorgaande laanbeplanting. Ook elders in het plangebied komen verspreid boomgroepen en bomenrijen voor, tussen percelen en in tuinen.

Woonhuis met tuin aan de westzijde van de Amersfoortseweg.

Boombeplanting en sloot langs de westzijde van de Amersfoortseweg.

De graslanden ten oosten van de Amersfoortseweg

Slootvegetatie met kikkerbeet en smalle waterpest in een perceelsloot.

1.4 Voorgenomen ingreep en mogelijke effecten

De effecten op beschermde soorten zijn beoordeeld op basis van de voorgenomen ingreep. Uitgangspunt hiervoor zijn:

- Verwijderen van beplanting.
- Slopen van gebouwen.
- Dempen van sloten.
- Bouwrijp maken van het terrein.
- Aanleg van ontsluitingswegen en bouwen van bedrijfsgebouwen.

Deze ingreep kan omschreven worden als ingreep in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. De ingreep wordt niet uitgevoerd volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Voor het uitvoeren van de ingreep geldt een vrijstelling van licht beschermde soorten (Tabel 1-soorten) (zie Bijlage 1).

De volgende mogelijke effecten worden in dit rapport beschreven en hieronder toegelicht:

- Verlies van areaal / biotoop.
- Verstoring door beweging, licht en geluid gedurende de werkzaamheden.
- Verstoring door beweging, licht en geluid in de gebruiksfase.
- Samenhang / versnippering.

1.5 Bronnenonderzoek

Het plangebied Haarbrug-Zuid ligt in de kilometerhokken x:153/y:470 en x:154/y:470 . Een eerste indruk van mogelijk aanwezige beschermde soorten geeft het Natuurloket (www.natuurloket.nl zie tabel 1.1). Het plangebied beslaat met een oppervlak van 20 ha circa 10% van de kilometerhokken waarvan brongegevens beschikbaar zijn.

Beide kilometerhokken zijn goed onderzocht op vaatplanten en (water)vogels. De overige soortgroepen zijn niet tot redelijk onderzocht.

In kilometerhok x:153/y:470 is één Tabel 1-soort aangetroffen. In het kilometerhok zijn twee middelzwaar en/of zwaar beschermde vissoorten aangetroffen en twee (mogelijk dezelfde) soorten die beschermd zijn middels de Habitatrichtlijn.

In kilometerhok x:154/y:470 zijn twee licht beschermde vaatplanten aangetroffen. Uit andere soortgroepen zijn geen beschermde soorten aangetroffen.

Een Tabel 1-soort is licht beschermd, een Tabel 2-soort is middelzwaar beschermd en een Tabel 3-soort is zwaar beschermd. Een overzicht van Tabel 1-, 2- en 3-soorten is opgenomen in LNV, 2005a. Voor soorten uit Tabel 1 geldt vrijstelling van ontheffing in het kader van ruimtelijke ontwikkeling.

Om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van in de regio voorkomende beschermde soorten is gebruik gemaakt van openbaar toegankelijke en betrouwbare bronnen, waaronder verspreidingsatlassen, recente artikelen en internetsites (zie literatuurlijst). Bij de provincie Utrecht zijn gegevens opgevraagd uit de databank van flora- en

faunagegevens. Van het plangebied waren alleen floragegevens beschikbaar. Omdat ingeschat is dat Natuurloket weinig aanvullende informatie op zou leveren, zijn geen Natuurloketgegevens opgevraagd.

Natuurbeschermingswet

Plangebied Haarbrug-Zuid ligt op enige afstand (ca. 1 km) van Natura 2000-gebied Arkemheen.

2 Effecten op flora en fauna

2.1 Flora

Huidige functie plangebied voor beschermde planten

Het plangebied bestaat voor het grootste gedeelte uit soortenarme graslanden. In deze graslanden domineren soorten als engels raaigras, kweek en andere zeer algemene grassoorten. Verder komen in het gebied bermen voor met voornamelijk soorten als brandnetel, braam, klein hoefblad, ridderzuring en klavers. Tussen de Amersfoortseweg en de parallelweg staat een haagje van veldesdoorn. De laanbeplanting aan de westzijde van de parallelweg is van essen en noordelijker bij de kruising van populieren. In de tuinen staat een grote verscheidenheid aan uitheemse planten, struiken en bomen zoals conifeer, vlinderstruik, treurwilg en paardekastanje. De sloot langs de Amersfoortseweg heeft een zeer beperkte plantengroei. Deze begroeiing wordt gekenmerkt door algemene soorten als eendenkroos en liesgras. In de wat bredere perceelsslotsen in de graslanden bevindt zich een door kikkerbeet en waterpest gedomineerde vegetatie. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde planten waargenomen.

Heukels' Interactieve flora meldt het voorkomen van 368 soorten in het atlasblok x:152/y:470. Hieronder bevinden zich de volgende beschermde soorten: dotterbloem en zwanenbloem. De provinciale floragegevens geven aan dat zwanenbloem in het plangebied is aangetroffen.

Aan de gegevens van Natuurloket valt af te leiden dat in de twee betreffende kilometerhokken minimaal twee beschermde plantensoorten (licht beschermd, Tabel 1-soort, zie bijlage 1) bekend zijn en maximaal drie licht beschermde soorten.

Op grond van verspreidingsgegevens en terreinkenmerken kan naast zwanenbloem ook dotterbloem verwacht worden. Dotterbloem is makkelijk over het hoofd te zien buiten de bloeitijd. Het is aannemelijk dat deze Tabel 1-soorten (licht beschermd) door Natuurloket aangeduid worden in de betreffende kilometerhokken.

Op grond van de aangetroffen vegetaties (en habitats) en terreinkenmerken worden geen andere beschermde soorten verwacht. (Niet-beschermde) soorten van de Rode lijst zijn niet aangetroffen.

Effecten en verbodsbepalingen

De ingreep leidt mogelijk tot verlies van groeiplaatsen van de licht beschermde (Tabel 1) soorten zwanenbloem en dotterbloem. De gunstige staat van instandhouding van de betreffende beschermde planten wordt niet aangetast als gevolg van de voorgenomen ingreep omdat het plangebied niet bijzonder geschikt is als groeiplaats voor dotterbloem en zwanenbloem. Bij ruimtelijke ingrepen geldt vrijstelling van ontheffing voor licht beschermde (Tabel 1-)soorten.

Tabel 2.1 Te verwachten effecten op beschermde soorten planten

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
zwanenbloem	mogelijk	vernielen groeiplaats	artikel 8
dotterbloem	mogelijk	vernielen groeiplaats	artikel 8

2.2 Vissen

Huidige functie plangebied voor beschermde vissen

De volgende strikt beschermde soorten vissen zijn uit de regio bekend en zouden op grond van de aanwezige watertypen in het plangebied kunnen voorkomen: bittervoorn, kleine modderkruiper en grote modderkruiper (De Nie, 1996).

Tijdens het veldbezoek zijn geen van de genoemde strikt beschermde soorten waargenomen. De vegetatieontwikkeling van het merendeel van de sloten en oevers is slecht, waardoor ze voor de genoemde beschermde soorten weinig aantrekkelijk zijn. Door de steile oevers en matige waterkwaliteit worden deze soorten niet in het plangebied verwacht. De kroosbedekking en beschaduwning door boombeplanting maken de sloten langs de Amersfoortseweg en rond erven minder geschikt voor de genoemde beschermde soorten.

De bredere sloten in de graslanden lijken op het eerste gezicht redelijk geschikt leefgebied voor de kleine modderkruiper. De kleine modderkruiper is een vissoort die te verwachten is in poldersloten met een goede vegetatieontwikkeling. Ondanks uitvoerig onderzoek is de kleine modderkruiper echter niet aangetroffen. Waarschijnlijk zijn de betreffende sloten te dicht begroeid (> 80% begroeiing) en te ondiep, waardoor de geschiktheid sterk beperkt wordt. Wel is de driedoornige stekelbaars (niet beschermd) op diverse plaatsen in de sloten tussen de graslanden aangetroffen. Bittervoorn en grote modderkruiper hebben voorkeur voor sloten met grotere afmetingen.

Effecten en verbodsbepalingen

De voorgenomen ingreep leidt naar verwachting niet tot verlies van leefgebied van beschermde soorten vissen. De gunstige staat van instandhouding van beschermde vissen wordt niet aangetast als gevolg van de voorgenomen ingreep. Een ontheffing wordt niet nodig geacht.

2.3 Amfibieën

Huidige functie plangebied voor amfibieën

De volgende soorten amfibieën zijn uit de regio bekend en zouden op grond van de aanwezige watertypen en landbiotoop in het plangebied kunnen voorkomen: bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander (RAVON, 2004; RAVON, 2005, RAVON, 2006). Strikt beschermde soorten worden niet verwacht.

Tijdens het veldbezoek zijn de bastaardkikker (2 ex.) en kleine watersalamander (2 ex.) waargenomen in de sloten tussen de graslanden aan de oostkant van het plangebied (tabel 2.3). Deze sloot in het plangebied heeft een functie als voortplantingswater. Het struweel aan de rand van de graslanden heeft voor de kleine watersalamander mogelijk

een functie als landbiotoop. Hoewel gewone pad en bruine kikker niet zijn aangetroffen, is het aannemelijk dat deze soorten ook in het plangebied voorkomen. Beide soorten stellen weinig eisen aan hun leefomgeving en kunnen daarom ook voorkomen in de sloten (langs de Amersfoortseweg) met een minder goede waterkwaliteit. Het plangebied heeft geen betekenis voor strikt beschermde soorten amfibieën.

Effecten en verbodsbepalingen

Bij de ontwikkeling van het plangebied zal (een deel van) de vaste rust- en verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen van de middelste groene kikker, bruine kikker, kleine watersalamander en gewone pad verdwijnen. De duurzame staat van instandhouding van deze soorten is niet in het geding omdat deze soorten zeer algemeen zijn in grote delen van ons land. De genoemde amfibieën zijn licht beschermd (Tabel 1-soorten). De voorgenomen ontwikkeling zal als gevolg hebben dat leefgebied en voortplantingsplaatsen van een aantal algemeen voorkomende soorten (gewone pad, middelste groene kikker, kleine watersalamander en bruine kikker) verloren zullen gaan. Voor soorten uit Tabel 1 geldt vrijstelling van ontheffing bij ruimtelijke ingrepen.

Tabel 2.3 Te verwachten effecten op beschermde soorten amfibieën

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
Bastaardkikker	zeker	vernietiging verblijfplaatsen	artikel 9, 11
Bruine kikker	mogelijk	vernietiging verblijfplaatsen	artikel 9, 11
Kleine watersalamander	zeker	vernietiging verblijfplaatsen	artikel 9, 11
Gewone pad	mogelijk	vernietiging verblijfplaatsen	artikel 9, 11

2.4 Reptielen

Huidige functie plangebied voor reptielen

Er zijn geen beschermde soorten reptielen uit de ruime omgeving van het plangebied bekend, die in het plangebied zouden kunnen voorkomen (RAVON, 2004; RAVON, 2005, RAVON, 2006).

Effecten en verbodsbepalingen

De ingreep leidt niet tot verlies van leefgebied en/of voortplantingsplaatsen. Er worden geen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden. Een ontheffing wordt niet nodig geacht.

2.5 Grondgebonden zoogdieren

Huidige functie plangebied voor zoogdieren

De volgende strikt beschermde soort is uit de regio bekend en zou op grond van de aanwezige sloten in het plangebied kunnen voorkomen: waterspitsmuis (Broekhuizen *et al.*, 1992).

Tijdens het veldbezoek zijn geen waterspitsmuizen of sporen van waterspitsmuizen waargenomen. Waterspitsmuizen hebben voorkeur voor dichtbegroeide en rijk

gestructureerde oevers. De sloten en oevers in het plangebied zijn niet geschikt voor deze soort omdat ze weinig structuur en steile oevers hebben of in intensief gebruikt grasland liggen.

Wel zijn op diverse plaatsen in de graslanden en bermen sporen gevonden van licht beschermde soorten (Tabel 1-soorten) zoals veldmuis en mol. Hoewel de doorsnijding van de drukke Amersfoortseweg het plangebied minder aantrekkelijk maakt, kan het voorkomen van bunzing en egel niet uitgesloten worden. De oevers en struwelen vormen voor deze soorten geschikt leefgebied.

Effecten en verbodsbepalingen

De ingreep kan leiden tot een beperkt verlies van leefgebied, het doden van enkele individuen, vernietiging van verblijfplaatsen van egel, bunzing, mol en veldmuis. Als gevolg van de ingreep worden verbodsbepalingen overtreden voor deze licht beschermde soorten. Dit heeft geen negatieve invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten, omdat het aantal dieren dat hiermee gemoeid is relatief klein is en het slechts om een relatief laag aantal dieren gaat. De genoemde soorten zijn bovendien algemeen voorkomend in grote delen van Nederland. Het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht, omdat bij ruimtelijke ontwikkeling vrijstelling van ontheffing geldt.

Tabel 2.5 Te verwachten effecten op beschermde soorten zoogdieren.

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
egel	mogelijk	vernietiging verblijfplaatsen	artikel 9, 11
bunzing	mogelijk	vernietiging verblijfplaatsen	artikel 9, 11
mol	zeker	vernietiging verblijfplaatsen	artikel 9, 11
veldmuis	zeker	vernietiging verblijfplaatsen	artikel 9, 11

2.6 Vleermuizen

Voorkomen en functie plangebied

De volgende beschermde soorten vleermuizen zijn uit de regio bekend en zouden in het plangebied kunnen voorkomen: gewone dwergvleermuis, meervleermuis, watervleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis (Limpens *et al.*, 1997).

Hoewel de landschapelementen zoals bosjes en boombeplanting in het plangebied in principe geschikt zijn als jachtgebied en vliegroute voor (een aantal van) deze soorten, wordt niet verwacht dat vleermuizen er vaste verblijfplaatsen hebben. Alle bebouwing bevindt zich nabij de Amersfoortseweg, waardoor potentiële verblijfplaatsen zich binnen een door verkeer sterk verstoorde zone bevinden. Ook bomen met mogelijk aanwezige holten bevinden zich nabij de Amersfoortseweg. Door deze verstoring (verlichting afkomstig van lantarenpalen en auto's, lawaai, trillingen, uitlaatgassen) heeft het plangebied voor vleermuizen nauwelijks betekenis.

Effecten en verbodsbepalingen

De ingreep leidt niet tot verlies aan vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen. De gunstige staat van instandhouding wordt dus niet aangetast als gevolg van de voorgenomen ingreep. Een ontheffing wordt niet nodig geacht.

2.7 Vogels

Voorkomen en functie

Natuurloket geeft aan dat in kilometerhok x:153/y:470 24 soorten broedvogels zijn geteld. In het plangebied kunnen betrekkelijk algemene soorten broedvogels van kleinschalig agrarisch landschap worden verwacht. Op grond van de terreinkenmerken kan verwacht worden dat het gebied geschikt is voor (lage dichtheden) van de volgende soorten van de Rode Lijst: patrijs, graspieper, huismus, grutto. Voor graspieper en patrijs zijn met name overhoekjes en ruigere delen van belang als foerageergebied. Deze zijn zeer beperkt aanwezig in het gebied. Huismus broedt mogelijk onder dakpannen van de aanwezige bebouwing. Indien (delen van) de graslanden in het voorjaar drassig zijn, kan ook grutto in het gebied tot broeden komen. Vanwege de beperkte hoeveelheid geschikt leefgebied in het plangebied en de redelijk intensieve vorm van agrarisch beheer gaat het vermoedelijk om lage aantallen van de genoemde soorten en heeft het plangebied gering belang voor deze soorten.

De volgende soorten zijn tijdens het veldbezoek waargenomen: kauw, kraai, vink, koolmees, merel. Ook kan het plangebied geschikt zijn als broedgebied voor wilde eend en Kievit.

Tijdens het veldbezoek is tevens gezocht naar nestplaatsen in holle bomen, knotwilgen, schuren en gebouwen. Het kan niet uitgesloten worden dat algemeen voorkomende soorten zoals bijvoorbeeld koolmees of spreeuw op dergelijke locaties broeden. Het plangebied fungeert voor deze soorten als broedgebied zonder groot belang voor deze soorten.

Effecten en verbodsbepalingen

De ingreep kan leiden tot vernietiging van vaste verblijfplaatsen (nesten) en het daarbij mogelijk doden van kauw, grutto, patrijs, graspieper, kraai, koolmees, huismus, spreeuw, vink, merel, wilde eend, Kievit. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten, omdat de ingreep beperkt is, het aantal dieren dat hiermee gemoeid is relatief klein tot zeer klein is en de invloed voor een deel van de soorten slechts tijdelijk van aard is. De gunstige staat van instandhouding is voor geen van de betreffende soorten in het geding.

Indien het slopen van huizen, het rooien van opgaande begroeiing en grondwerk buiten het broedseizoen wordt uitgevoerd, vindt er geen vernietiging van vaste verblijfplaatsen van vogels plaats. Er worden dan geen overtredingen van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet begaan. In de definitieve planvorming dient dan ook met vogels rekening te worden gehouden. In § 3.2 zijn mitigerende en compenserende maatregelen opgenomen om de schade aan deze soorten te verminderen of te voorkomen.

Tabel 2.7 Te verwachten effecten op beschermde soorten vogels.

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
soorten van kleinschalig agrarisch landschap	zeker	verlies areaal, vernietiging verblijfplaatsen	artikel 9, 11

2.8 Beschermde soorten ongewervelden

Huidige functie plangebied voor beschermde ongewervelden

Er zijn geen beschermde soorten ongewervelden uit de ruime omgeving van het plangebied bekend, die in het plangebied zouden kunnen voorkomen (onder andere www.anemoon.nl).

Effecten en verbodsbepalingen

De ingreep leidt niet tot verlies van leefgebied en/of voortplantingsplaatsen van beschermde ongewervelden. Er worden geen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden. Een ontheffing wordt niet nodig geacht.

2.9 Beschermde gebieden

Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Arkemheen

Op circa 1 km afstand van het plangebied ligt Natura 200-gebied Arkemheen.

Dit gebied is aangewezen voor de volgende soorten (LNV, 2005):

Vogelrichtlijnsoorten

Soortnr.	soorten
A037	Kleine zwaan (n)
Aanvullende doelen:	
A156	Grutto (b)

n= niet broedvogel

b= broedvogel

Habitatrichtlijnsoorten

Soortnr.	soorten
H1134	Bittervoorn
H1145	Grote modderkruiper

De instandhoudingsdoelstelling voor vogels van de Vogelrichtlijn en habitats/soorten uit de Habitatrichtlijn is gedefinieerd als het behoud van omvang en kwaliteit van het leefgebied, waarbij voor alle soorten kwantitatieve indicaties zijn gegeven van het instandhoudingsdoel.

Daarnaast zijn de volgende doelen geformuleerd:

- Behoud bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Voorkomen en functie

Op de nabij gelegen randmeren verblijven in de winter veel watervogels. Hier foerageren veel soorten op de aanwezige waterplanten. Als deze waterplanten op raken in de loop van de winter, gaan ze over op het foerageren in de graslanden rondom de randmeren. Dit doet de kleine zwaan ook, en omdat ook dit deel van de randmeren voor de kleine zwaan van belang is, is Arkemheen aangewezen als Natura 2000-gebied voor deze soort.

Natuurloket geeft aan dat in kilometerhok soorten watervogels zijn waargenomen. In kilometerhok zijn 45 soorten watervogels geteld. Deze tellingen hebben betrekking op de gehele kilometerhokken, waarvan het plangebied slechts een deel uitmaakt. Gegevens over het voorkomen van de kleine zwaan in het plangebied dienen verkregen te worden.

De aanwijssoorten bittervoorn en grote modderkruiper worden niet verwacht in het plangebied (zie paragraaf 'Vissen').

Effecten en ontheffing

Directe effecten van de ontwikkeling van het plangebied op het Natura 2000-gebied Arkemheen en de natuurwaarden binnen de begrenzing ervan worden niet verwacht.

Vanwege de zogenaamde 'externe werking' zijn aanwijssoorten echter ook buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied beschermd. De term 'externe werking' wordt gebruikt binnen de Natuurbeschermingwet 1998 waardoor bijvoorbeeld ook eventueel in het plangebied foeragerende kleine zwanen beschermd worden.

Door de ontwikkeling van het gebied verliezen watervogels mogelijk een beperkte hoeveelheid foerageergebied in de vorm van grasland. Om het effect van de ontwikkeling van het plangebied op de kleine zwaan te kunnen beschrijven, is nader onderzoek nodig.

3 Conclusies en aanbevelingen

3.1 Flora- en faunawet: conclusies ten aanzien van ontheffingsaanvraag

- Bij het slopen van gebouwen, het rooien van opgaande begroeiing en het grondwerk zal buiten het broedseizoen gewerkt moeten worden gehouden in verband met het voorkomen van verstoring van broedvogels.
- De bermen, sloten en bosjes in het plangebied hebben betekenis voor algemene soorten amfibieën en zoogdieren. Voor deze soorten geldt een vrijstelling ten aanzien van ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer en onderhoud.
- Als gevolg van de ingreep wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de aangetroffen beschermde soorten.

Ontheffing Flora- en faunawet

In de onderstaande tabel zijn de zeker of mogelijk in het plangebied voorkomende strikt(er) beschermde soorten opgenomen. Aangegeven is of, en zo ja, welke verbodsbepalingen worden overtreden en of een ontheffingsaanvraag ex artikel 75 van de Flora- en faunawet aan de orde is. Hierbij is er van uitgegaan dat de mitigerende maatregelen zoals verwoord in de volgende paragraaf zullen worden uitgevoerd.

Tabel 3.1 Strikter beschermde soorten in het plangebied, overtredingen Flora- en faunawet

Soort	Voorkomen	Verbodsbepaling	Ontheffing nodig?
broedvogels van kleinschalig agrarisch landschap	zeker	artikel 9, 11	nee

3.2 Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet biedt aanwijssorten ook buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied bescherming. Voor de aanwijssort kleine zwaan heeft het plangebied mogelijk betekenis als foerageergebied in de winter. Aanbevolen wordt het effect van de ontwikkeling op aanwijssort kleine zwaan nader te onderzoeken.

3.3 Aanbevelingen

Hieronder worden enkele mitigerende maatregelen aanbevolen, waarmee tevens invulling wordt gegeven aan de eis van zorgvuldig handelen en aan de zorgplicht.

- Voorafgaand aan het verwijderen van opgaande beplanting dient te worden gekeken of zich egels in de ondergroei bevinden. Aangetroffen exemplaren kunnen in bosschages geplaatst worden, die niet aangetast worden door de ingreep.

- Dempfen van sloten vindt bij voorkeur plaats in september-oktober, aangezien dit de minst kwetsbare periode voor in het water levende soorten betreft. Jonge amfibieën hebben het water inmiddels verlaten, maar er liggen nog geen amfibieën in winterslaap op de bodem van de watergang.
- Dempfen van sloten kan het beste op de volgende wijze worden uitgevoerd: Het te dempen deel wordt afgesloten door middel van dammen. Op één uiteinde van het te dempen slootdeel wordt een gat gegraven in de sloot. De sloot wordt leeggepompt. In het laatste water (in het gat) verzamelen zich de vissen. Deze kunnen nu gemakkelijk worden gevangen met een schepnet en worden overgezet naar omliggend water. Ook eventueel aanwezige amfibieën die achterblijven op de slootbodem kunnen verzameld worden en worden overgezet. De sloot wordt gebaggerd en de bagger wordt gecontroleerd op de aanwezigheid van vissen en amfibieën. Vervolgens wordt het resterende water nogmaals bemonsterd met een schepnet, waarna de sloot gedempt kan worden.

4 Literatuur

- Bergmans, W. & A. Zuiderwijk, 1986. Atlas van Nederlandse amfibieën en reptielen en hun bedreiging. Vijfde herpetogeografische verslag. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff & De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming. (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionidea. – Nederlandse fauna 7. Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Bouwman, J., 2005. Vlinders (Lepidoptera) in de periode 2000-2004. In: Waarnemingenverslag ongewervelden 2005. EIS-Nederland, de Vlinderstichting en Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Leiden.
- Broekhuizen, S., Hoekstra, B., V. van Laar, C. Smeenk, & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Gittenberger, E., A.W. Janssen, W.J. Kuijper, J.G.J. Kuiper, T. Meijer, G. van der Velde & J.N. de Vries, 1998. De Nederlandse Zoetwatermollusken. Recente en fossiele weekdieren uit zoet en brak water. Nederlandse Fauna 2. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Janssen, J.A.M. & J.H.J. Schaminée, 2004. Europese Natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Kalkman, V., R. Ketelaar & M. van der Weide, 2003. Libellen (Odonata) in de periode 2000-2002. In: Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen 2003. EIS-Nederland, de Vlinderstichting en Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Leiden.
- Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs bv, Haarlem / Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Limpens, H., K. Mosterd & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Uitgeverij KNNV, Utrecht.
- LNv, 1993. Structuurschema Groene Ruimte: het landelijk gebied de moeite waard. Ministerie van LNv, Den Haag.
- LNv, 2005a. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNv, Den Haag.
- LNv, 2005. Gebiedendocument Arnhem. Den Haag
- Meijden, R. van der, 1998. Interactieve Heukels' Flora van Nederland. CD-ROM. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- Nie, H.W. de, 1997. Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen (2e herziene druk). Media Publishing, Doetinchem.
- RAVON, 1999. Jaarverslag 1998. Reptielen, amfibieën en vissen, nr. 6. Jaargang 2, nr. 3, pag. 60-75.
- RAVON, 2006. Waarnemingenoverzicht 2005. Reptielen, amfibieën en vissen, nr. 24. Jaargang 8, nr. 3, pag. 46-64.
- SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. Nederlands Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en EIS-Nederland, Leiden.
- Weeda, E.J., R. Westra, Ch. Westra & T. Westra, 1994. Nederlandse oecologische flora: wilde planten en hun relaties 1 t/m 5. KNNV Uitgeverij / IVN, Utrecht.
- Zollinger, R., R. Creemers & F. Spikmans, 2003. Gegevensvoorziening vis- en amfibieënsoorten Annex II Habitatrichtlijn. Overzicht beste leefgebieden kamsalamander, grote modderkruiper, kleine modderkruiper, bittervoorn en rivierdonderpad. RAVON, Nijmegen.

- Zuiderwijk, A. & G. Smit, 1990. De Nederlandse slangen in de jaren tachtig. Analyse van waarnemingen en beschrijving van landelijke verspreidingspatronen. *Lacerta* 49 (2).
- Zuiderwijk, A., G. Smit & B. Kruyntjens, 1992. De Nederlandse hagedissen in de jaren tachtig. Analyse van waarnemingen en beschrijving van landelijke verspreidingspatronen. *Reptielen Natuurbeleidsplan. Lacerta* 51 (1).

Bijlage 1 Wettelijk kader

1.1 Inleiding

In deze bijlage worden in het kort het wettelijk kader en de toepassing op ruimtelijke ingrepen en beheer beschreven. Het geeft weer hoe de wettelijke toetsingskaders door Bureau Waardenburg worden gehanteerd bij het opstellen van ecologische beoordelingen.

De bescherming van natuur in Nederland is vastgelegd in Europese en nationale wet- en regelgeving, waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet (§ 1.2 van deze bijlage), de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998 (§ 1.3). Tevens wordt kort ingegaan op de betekenis van Rode lijsten (§ 1.4) en de Ecologische Hoofdstructuur (§ 1.5) bij ecologische toetsingen.

1.2 Flora- en faunawet¹

Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen. De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, voor iedereen en in alle gevallen.

De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn (zie kader).

Verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (verkort)

Artikel 8:	Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.
Artikel 9:	Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.
Artikel 10:	Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
Artikel 11:	Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.
Artikel 12:	Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.
Artikel 13:	Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van beschermde planten en dieren.

Artikel 75 bepaalt dat vrijstellingen en onthefingen van deze verbodsbepalingen kunnen worden verleend. Het toetsingskader is begin 2005 gewijzigd door middel van een Algemene Maatregel van Bestuur, doorgaans aangeduid als de AMvB artikel 75. Er gelden verschillende regels voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ingrepen

¹ Deze paragraaf is in belangrijke mate gestoeld op de brochure 'Buiten aan het werk?' (LNV, 2005b. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNV, Den Haag.)

en die in het kader van bestendig gebruik en beheer.

Er bestaan drie beschermingsregimes corresponderend met drie verschillende groepen beschermde soorten, opgenomen in drie bijbehorende tabellen in de LNV- brochure (LNV 2005b, a).

Tabel 1. De algemene beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is ('lichte toetsing').

Tabel 2. De overige beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en van bestendig gebruik en beheer, als op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Anders is ontheffing noodzakelijk, na lichte toetsing.

Tabel 3. De strikt beschermde soorten

Dit zijn alle vogelsoorten en de planten- en diersoorten vermeld in Bijlage 4 van de Habitatrichtlijn of in Bijlage 1 van de AMvB artikel 75. Voor bestendig gebruik en beheer geldt ook voor deze soorten een vrijstelling, mits men werkt op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Voor verstoring (met wezenlijke invloed) van deze soorten kan geen vrijstelling of ontheffing worden verkregen. Voor ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden verleend na een uitgebreide toetsing.

De uitgebreide toetsing houdt in dat ontheffing alleen kan worden verleend als:

1. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. Er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;
3. Er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang;
4. Er zorgvuldig wordt gehandeld.

Bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud in de bosbouw en landbouw en uitvoering in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling worden genoemd als openbaar belang. Zorgvuldig handelen betekent het actief optreden om alle mogelijke schade aan een soort te voorkomen, zodanig dat geen wezenlijke negatieve invloed op de relevante populatie van de soort optreedt. Mitigatie (het vermijden of verzachten van negatieve effecten) en compensatie (het aanbieden van vervangend leefgebied) kunnen deel uitmaken van het zorgvuldig handelen.

Samenvatting toetsingskader Flora- en faunawet

Het toetsingskader van de Flora- en faunawet voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig gebruik en beheer luidt dus:

1. Komen er soorten uit Tabel 1 voor? Hiervoor geldt een vrijstelling. Alleen de zorgplicht is van toepassing.
2. Komen er soorten uit Tabel 2 voor? Dan geldt een vrijstelling (mits gedragscode) of moet ontheffing worden aangevraagd (lichte toetsing).

3. Komen er soorten uit Tabel 3 voor? Er geldt een vrijstelling voor bestendig gebruik en beheer (mits gedragscode; niet voor art. 10). In overige gevallen is altijd ontheffing nodig (uitgebreide toetsing).

1.3 Natuurbeschermingswet 1998²

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) vormt de invulling van de gebiedsbescherming van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en heeft als doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland. De Nbwet kent verschillende soorten beschermde gebieden. De belangrijkste zijn de Natura 2000-gebieden (oftewel Vogel- en Habitatrichtlijngebieden oftewel Speciale Beschermingszones) en de beschermde natuurmonumenten. De aanwijzingsbesluiten van deze gebieden bevatten een kaart en een toelichting, waarin de instandhoudingsdoelstellingen staan verwoord (zie www.minlnv.nl).

Voor Natura 2000-gebieden dient een beheersplan te worden opgesteld. Daarin staat o.a. welke maatregelen nodig zijn om de natuurdoelen te halen en welk (bestaand en toekomstig) gebruik al dan niet vergunningplichtig is.

Projecten en handelingen, die negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen hebben en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, zijn verboden. Hiervoor kan door het bevoegd gezag (meestal Gedeputeerde Staten, soms de minister van LNV) vergunning worden verleend op grond van artikel 19d. Voor plannen (bij voorbeeld bestemmingsplannen, streekplannen, waterhuishoudingsplannen) geldt dat goedkeuring van het bevoegd gezag op grond van artikel 19j nodig is. Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als er negatieve effecten door 'externe werking' kunnen optreden.

De vergunning of goedkeuring kan pas worden afgegeven nadat een 'habitattoets' het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat het gebied niet wordt aangetast.

Habitattoets

In de 'oriëntatiefase' – voorheen ook wel 'voortoets' genoemd – wordt onderzocht of een plan, project of handeling (kortweg: 'activiteit'), gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, mogelijk schadelijke gevolgen heeft voor een Natura 2000-gebied en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. De gevolgen moeten worden beoordeeld in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten').

Als er geen effecten zijn, is de kous daarmee af. Als de effecten klein zijn, volgt een verslechterings- en verstoringstoets'. Bij mogelijke significante effecten volgt een 'passende beoordeling'.

² Hierbij is in belangrijke mate gebruik gemaakt van de brochure 'Algemene handreiking natuurbeschermingswet 1998' (LNV, 2005a. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.)

In de verslechterings- en verstoringstoets worden de effecten gespecificeerd. Daarbij hoeft dan niet meer naar cumulatieve effecten te worden gekeken. Het bevoegd gezag beoordeelt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Aan de vergunning kunnen beperkende voorwaarden (mitigatie en compensatie, zie onder) worden verbonden.

De passende beoordeling is veel uitgebreider. Op basis van de beste wetenschappelijke kennis dienen de effecten op de habitats en soorten te worden ingeschat, rekening houdende met cumulatieve effecten.

Als de passende beoordeling uitwijst dat er slechts beperkte effecten zijn, dan dient vergunning te worden aangevraagd, die wordt verleend indien de effecten aanvaardbaar worden geacht. Als er significante effecten zijn, dan mag vergunning alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

Als er sprake is van aantasting van een gebied dat is aangewezen ter bescherming van prioritair natuurlijk habitat of een prioritaire soort, dient eerst door de minister van LNV aan de Europese Commissie advies te worden gevraagd. Bovendien is het aantal redenen van groot openbaar belang beperkt.

Het toetsingskader voor beschermde natuurmonumenten is zeer vergelijkbaar, echter de procedure en de speelruimte van het bevoegd gezag wijken op enkele ondergeschikte punten af.

Zorgplicht

Artikel 19l legt aan iedereen een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

1.4 Rode lijsten

Rode lijsten zijn geen wettelijke instrumenten, maar zijn sturend voor beleid. Zij dienen om prioriteiten in middelen en maatregelen te kunnen bepalen. Bij het beoordelen van maatregelen en ingrepen kunnen de Rode lijsten echter wel een belangrijke rol spelen. Er zijn nu landelijke Rode lijsten vastgesteld voor paddestoelen, korstmossen, mossen, vaatplanten, platwormen, land- en zoetwaterweekdieren, bijen, dagvlinders, haften, kokerjuffers, libellen, sprinkhanen en krekels, steenvliegen, vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren en vogels (LNV 2004). Een aantal provincies heeft aanvullende provinciale Rode lijsten opgesteld.

Van soorten op de Rode lijst moet worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding relatief gemakkelijk in gevaar brengen. Waar het beschermde soorten betreft zal er dus extra aandacht aan mitigatie en compensatie moeten worden besteed. Bij niet-beschermde soorten of soortgroepen kunnen op grond van de zorgplicht extra maatregelen worden gegeven. Bij een aantal soortgroepen gaat het echter om tientallen of honderden moeilijk vast te stellen soorten, waardoor de waarde voor praktische toepassingen vaak beperkt is.

1.5 Ecologische Hoofdstructuur

De Planologische Kernbeslissing (PKB) Structuurschema Groene Ruimte (LNV 1993) bevat de doelstellingen, de hoofdlijnen en de belangrijkste maatregelen van het nationaal ruimtelijk beleid voor onder meer natuur en landschap. Onderdeel hiervan is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die bestaat uit een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden verbonden door verbindingzones. De begrenzing van de EHS is een provinciale taak. De Ecologische Hoofdstructuur wordt in provinciale streekplannen uitgewerkt. Ruimtelijke plannen van gemeenten moeten hieraan worden getoetst. De EHS is de afgelopen jaren in gebiedsplannen nader begrensd (vaak op perceelsniveau), waarbij per begrensde eenheid natuurdoeltypen zijn aangewezen.

In of in de nabijheid van beschermde natuurgebieden geldt het 'nee, tenzij'-regime. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. In dat geval moet de initiatiefnemer maatregelen treffen om de nadelige effecten weg te nemen of te ondervangen, en waar dat niet volstaat te compenseren door het realiseren van gelijkwaardige gebieden, liefst in of nabij het aangetaste gebied. Ook financiële compensatie is mogelijk.

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345-512710, Fax 0345-519849

E-mail wbb@buwa.nl, www.buwa.nl